02/10/2023

Θ΄ Θεολογικό Συνέδριο στην Ναύπακτο με θέμα: «Ο Ναυπάκτιος π. Θεόκλητος Διονυσιάτης»

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου

Το Σάββατο, 30 Σεπτεμβρίου 2023, στην Αίθουσα εκδηλώσεων του Πνευματικού Κέντρου της Ιεράς Μητροπόλεως στην Ναύπακτο, πραγματοποιήθηκε το Θ΄ Θεολογικό Συνέδριο της Ιεράς Μητροπόλεως Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου με γενικό θέμα: «Ο Ναυπάκτιος π. Θεόκλητος Διονυσιάτης», με την ευκαιρία της εορτής του αγίου Ιεροθέου Α΄ Επισκόπου Αθηνών.

Την έναρξη του Συνεδρίου κήρυξε ο **Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος**, και ο ίδιος ανέγνωσε τα Μηνύματα που απέστειλαν προς το Συνέδριο η Α.Θ. Παναγιότης, ο **Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως κ.κ. Βαρθολομαίος** και ο **Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερώνυμος.**

Στην συνέχεια αναγνώσθηκαν τα μηνύματα της Ιεράς Κοινότητος Αγίου Όρους και του Καθηγουμένου της Ιεράς Μονής Αγίου Διονυσίου Αγίου Όρους, αρχιμ. Πέτρου από τον οσιολογιώτατο μοναχό Νικόλαο Διονυσιάτη, Αντιπρόσωπο της Ι. Μ. Διονυσίου στην Ιερά Κοινότητα.

Χαιρετισμό στο Συνέδριο απηύθυνε και ο Βουλευτής Αιτωλοακαρνανίας κ. Αθανάσιος Παπαθανάσης. Παρόντες ήταν ο Δήμαρχος Ναυπακτίας κ. Βασίλειος Γκίζας και οι διοικητές των τοπικών Σωμάτων Ασφαλείας.

Οι εισηγητές και οι αντίστοιχες εισηγήσεις τους που διαμορφώθηκαν τελικά ήταν οι εξής, με την σειρά που παρουσιάσθηκαν:

1. **κ. Πηνελόπη Βουτσινά**, Θεολόγος, Υποδιευθύντρια Σχολής Μωραίτη:
«Η πνευματική αυτοβιογραφία του π. Θεοκλήτου Διονυσιάτη στο έργο: “Από τη νοερά προσευχή στις χριστοκεντρικές εμπειρίες”».

2. **π. Παΐσιος Παρασκευάς,** Διάκονος Ιεράς Μητροπόλεως Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου:
«Η σχέση του μοναχού Θεοκλήτου με τους Γέροντες Γαβριήλ Διονυσιάτη και Αθανάσιο Ιβηρίτη».

3. **Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καστορίας Καλλίνικος:**
«Διάλογοι στον Άθω: Από την συζήτηση του Ναυπακτίου π. Θεοκλήτου με τον Μητροπολίτη Ναυπάκτου Ιερόθεο».

4. **Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος:**
«Η εν Χριστώ ζωή στο Άγιον Όρος κατά τον πατέρα Θεόκλητο».

5. **Αρχιμανδρίτης Εφραίμ, Καθηγούμενος Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου:**
«Πατήρ Θεόκλητος Διονυσιάτης: Ο αγιορείτης μοναχός».

6. **κ. Γεώργιος Παναγόπουλος**, Καθηγητής Δογματικής της Ανωτάτης

Εκκλησιαστικής Ακαδημίας Αθηνών:
«Πτυχές της ορθόδοξης συνείδησης την δεκαετία του ’60: Θεόκλητος Διονυσιάτης, π. Ιωάννης Ρωμανίδης, Φώτης Κόντογλου».

7. **Δρ. Γεώργιος Σίσκος,** Διδάσκων στο Τμήμα Κοινωνικής Θεολογίας και Χριστιανικού Πολιτισμού Α.Π.Θ.:
«Αγιορείτικος μοναχισμός».

8. **Πρωτοπρεσβύτερος Θωμάς Βαμβίνης**, Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος Ιεράς Μητροπόλεως Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου:
«Μοναχός Θεόκλητος Διονυσιάτης: Ακρίβεια και πνευματική διάκριση σε θεολογικά, εκκλησιαστικά και κοινωνικά προβλήματα».

Οι εισηγητές παρουσίασαν την πολύπλευρη μορφή του π. Θεοκλήτου Διονυσιάτου και ως θεολόγου και συγγραφέως, αλλά και ως μοναχού. Το Συνέδριο κρίνεται επιτυχές καθώς υπήρξε μεγάλη προσέλευση κόσμου και το ενδιαφέρον έμεινε αμείωτο μέχρι και το τέλος των εισηγήσεων. Στην συνέχεια ακολούθησε συζήτηση με ερωτήσεις προς τους ομιλητές, ενώ στο τέλος τον λόγο έλαβαν συγγενείς του π. Θεοκλήτου μεταφέροντας σημαντικές λεπτομέρειες από την καθημερινή του ζωή.

Περιλήψεις των Χαιρετισμών

Χαιρετισμός του Οικουμενικού Πατριάρχου κ. κ. Βαρθολομαίου

Ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ. Βαρθολομαίος στον χαιρετισμό του προς το Συνέδριο υπογραμμίζει μεταξύ άλλων ότι η παρουσία του Γέροντος Θεοκλήτου στο Άγιον Όρος σε μια δυσχερή περίοδο λειψανδρίας, αποτέλεσε ειδική πρόνοια της Θεοτόκου. Ήταν εκφραστής της αγιορειτικής πνευματικότητος, η οποία είναι σαρξ εκ της σαρκός της Εκκλησίας. Ο θεολογικός του λόγος εμπνέει πολυάριθμους συγχρόνους μας ανθρώπους. Ως Πρωτεπιστάτης μάλιστα της Κοινότητος του Αγίου Όρους, κατόρθωσε να οδηγήση την ολκάδα της Αγιορειτικής Πολιτείας σε λιμένας γαληνούς, αποφεύγοντας τους σκοπέλους του ζηλωτισμού και των ακροτήτων, τηρώντας απαρασάλευτα την μακραίωνη παράδοση, την τάξη του Αγίου Όρους και την πίστη στα δόγματα της Ορθοδόξου Εκκλησίας.
Ο Παναγιώτατος συγχαίρει από καρδίας τον Μητροπολίτη Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεο και όσους κοπίασαν για το Συνέδριο, ευχόμενος οι εύχυμοι καρποί του Συνεδρίου να συντελέσουν στην συνέχιση της θεολογικής μνήμης του π. Θεοκλήτου και στην γενέτειρά του.

Χαιρετισμός Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Αθηνών κ. κ. Ιερωνύμου

Ο Μακαριώτατος στον χαιρετισμό του στο Συνέδριο αναφέρεται στην σημαντική προσφορά του π. Θεοκλήτου στην επί τα βελτίω πορεία του Αγίου Όρους σε χρόνους χαλεπούς, αλλά και στην πολύτιμη και ευεργετική προσφορά του και σε όλο τον ορθόδοξο κόσμο. Με την συγγραφή πλειάδος αξιολόγων βιβλίων, άρθρων και μελετών, αντιμετώπισε πολλά κοινωνικά, θεολογικά και φιλοσοφικά ρεύματα της εποχής μας με την υπεύθυνη παράθεση των θέσεων της Ορθοδόξου Θεολογίας.
Τέλος, ο Μακαριώτατος εύχεται στον Μητροπολίτη Ναυπάκτου κ. Ιερόθεο με την ευκαιρία της επικειμένης ονομαστικής του εορτής ο Κύριος να τον φωτίζει, χαριτώνει και αγιάζει.

Χαιρετισμός Κοινότητας Αγίου Όρους

Στον Χαιρετισμό της η κοινότητα του Αγίου Όρους χαρακτηρίζει τον π. Θεόκλητο σέμνωμα και καύχημα του Αγίου Όρους. Έζησε ως υποτακτικός περνώντας από τα διακονήματα του μαγειρείου, της τράπεζας, της βιβλιοθήκης, κατόπιν της αντιπροσωπείας της Μονής του στην Ιερά Κοινότητα, όπου κατ’ επανάληψη χρημάτισε Πρωτεπιστάτης. Με παρότρυνση του Γέροντός του Γαβριήλ έγραψε το πρώτο του βιβλίο και κατόπιν πολλά άλλα έργα και άρθρα, που μέχρι τώρα τρέφουν πολύ λαό. Η γνώμη του στην Κοινότητα ήταν βαρύνουσα. Το κοινό καλό το τοποθετούσε πάντα πάνω από άλλες επιδιώξεις και σκοπιμότητες,

επιδιώκοντας πάντα την ενότητα. Ανήκει στην γενεά εκείνη των νέων Γερόντων, που έλαμψαν στο πνευματικό στερέωμα και βοήθησαν στην άνθιση του Αγίου Όρους.

Χαιρετισμός Καθηγουμένου Ιεράς Μονής Αγίου Διονυσίου

Ο Αρχιμ. Πέτρος, καθηγούμενος της Ιεράς Μονής Αγίου Διονυσίου Αγίου Όρους, στον χαιρετισμό του προς το Συνέδριο σκιαγραφεί την ζωή και την πνευματική πορεία του π. Θεοκλήτου, μοναχού της Μονής Διονυσίου, αντιπροσώπου της ένα διάστημα και Πρωτεπιστάτου της κοινότητος του Αγίου Όρους. Έζησε στην πνευματική ατμόσφαιρα της Μονής, υπό την ποδηγεσία του Γέροντός του Γραβριήλ και με τις συγγραφές του κατέστησε γνωστό ευρέως τον Ορθόδοξο Μοναχισμό και πολλούς παρεκίνησε στον απράγμονα βίο. Ετελείωσε την ζωή του πλήρης ημερών στο γηροκομείο της Μονής του εν μετανοία και εξομολογήσει κατά την ημέρα της εορτής του αγίου Ιωάννου του Προδρόμου, Πανηγύρεως της Ιεράς Μονής.

Περιλήψεις των Εισηγήσεων

Πηνελόπη Βουτσινά: «Η πνευματική αυτοβιογραφία του π. Θεοκλήτου Διονυσιάτη στο έργο: “Από τη νοερά προσευχή στις χριστοκεντρικές εμπειρίες”»

Σε αυτή την ομιλία η Πηνελόπη Βουτσινά αποπειράθηκε μία διεξοδική προσέγγιση της αυτοβιογραφίας του μ. Θεοκλήτου Διονυσιάτη με τις αφετηρίες και τα ζητούμενα της πνευματικότητάς του σε αναφορά με κομβικές στιγμές της θεολογικής σκέψης του.

Παΐσιος Παρασκευάς: «Η σχέση του π. Θεοκλήτου Διονυσιάτη με τους Γέροντες Γαβριήλ Διονυσιάτη και Αθανάσιο Ιβηρίτη»

Ο π. Θεόκλητος Διονυσιάτης διέθετε ομολογουμένως πολλά χαρίσματα και μεγάλη χωρητικότητα νοός, πράγμα που αποδεικνύουν και οι πολλές γραφές του. Προτίμησε όμως να παραδώση τον «πλούτο της διανοίας του» στην διακονία της Εκκλησίας επιλέγοντας την μοναχική ζωή και την «νόμιμον άθλησιν», την υποταγή, δηλαδή, σε πνευματικούς πατέρες και διδασκάλους. Από όλους όσους ευτύχησε να γνωρίση δύο είναι αυτοί που τον διαμόρφωσαν καταλυτικά. Οι ιερομόναχοι Γαβριήλ Διονυσιάτης και Αθανάσιος Ιβηρίτης.

Ο π. Γαβριήλ υπήρξε ο κατ΄ εξοχήν Γέροντάς του και πνευματικός του πατέρας με του οποίου τις ευχές και την επίμονη προτροπή άρχισε το έργο της συγγραφής. Ο δε π. Αθανάσιος υπήρξε ο πνευματικός του φίλος και δεύτερος Γέροντάς του. Με τον π. Αθανάσιο συζητούσαν όλα τα πνευματικά και θεολογικά ζητήματα που

ανέκυπταν και μέσω της μεγάλης πείρας του ιερομονάχου Αθανασίου ο π. Θεόκλητος κατέστη ικανός να τα επεξεργασθή και να συγγράψη τις θεολογικές πραγματείες του, που ξεχωρίζουν σε ολόκληρο τον 20ο αιώνα για την πατερικότητα και πνευματικότητά τους. Και όλα αυτά διότι ο π. Θεόκλητος προτίμησε την «νόμιμον άθλησιν» της μοναχικής πολιτείας από τους αυτόνομους διανοητικούς ακροβατισμούς.

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Καστορίας Καλλίνικος:«Διάλογοι στον Άθω: Από την συζήτηση του Ναυπακτίου π. Θεοκλήτου με τον Μητροπολίτη Ναυπάκτου Ιερόθεο».

Ο εισηγητής αναφέρθηκε στην συνάντηση και συνομιλία του Μητροπολίτου Ναυπάκτου κ. Ιεροθέου με τον μοναχό π. Θεόκλητο, στο κελλί του δευτέρου, στις 6 Μαίου 2002. Ο εισηγητής μίλησε ως αυτήκοος και αυτόπτης μάρτυς, αλλά και ως Μητροπολίτης Καστορίας, από την οποία καταγόταν ο κτίτωρ της Μονής Διονυσίου, Άγιος Διονύσιος ο εκ Κορησού Καστοριάς.Αναφέρθηκε στα βασικά σημεία της συζήτησης εκείνης ήτοι: την Ναύπακτο πατρίδα, την ελπίδα στην Θεοτόκο, τον Μοναχισμό, τον Παπισμό, τον Παλαιοημερολογιτισμό, την αμαρτία.

Ο εισηγητής αναφέρθηκε και σε ένα δημοσίευμα εφημερίδας του 1954, στο οποίο αναδεικνύονται τα πνευματικά εφόδια και η πάγια θέση του π. Θεοκλήτου για τον μοναχισμό, η οποία τελικά δικαιώθηκε από την εξέλιξη των πραγμάτων και στο Άγιον Όρος.

Περάτωσε την εισήγησή του με αναφορά στον Άγιο Διονύσιο τον εκ Κορησού Καστοριάς, για να φανή η ταυτότητα των εμπειριών και της καρδίας των δύο ανδρών.

Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος:«Η εν Χριστώ ζωή στο Άγιον Όρος κατά τον πατέρα Θεόκλητο»

Ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου κ. Ιερόθεος στην εισήγησή του ανέπτυξε το θέμα: «Η εν Χριστώ ζωή στο Άγιον Όρος», ουσιαστικά παρουσίασε το βιβλίο του π. Θεοκλήτου Διονυσιάτου με τίτλο «Διάλογοι στον Άθω» και υπότιτλο «η Θεολογία της νοεράς προσευχής».

Αναλύοντας το θέμα του αναφέρθηκε στο πλαίσιο στο οποίο έγιναν οι διάλογοι, στην πορεία από την Ιερά Μονή Διονυσίου προς την κορυφή του Άθωνος και την κατάβαση από αυτήν• στα θέματα των διαλόγων που είναι η εν Χριστώ ζωή που επιτυγχάνεται με την άσκηση, τον ησυχασμό, την νοερά προσευχή και την θεία Λειτουργία στην οποία κοινωνάμε του Σώματος και του Αίματος του Χριστού• στην θεολογική υποδομή των διαλόγων που στηρίζεται στην ταυτότητα εμπειριών των Προφητών, των Αποστόλων και των Πατέρων της Εκκλησίας• και τελικά παρουσίασε τον π. Θεόκλητο ως Πατέρα και μοναχό.

Κατέληξε ότι ο π. Θεόκλητος ήταν ένας ευλογημένος μοναχός που γνώριζε όλη την μέθοδο της εν Χριστώ ζωής, και την κατάσταση του ανθρώπου, είχε μυστικές ευλογημένες εμπειρίες που τις έκρυβε κάτω από το φιλολογικό είδος του διαλόγου, ήταν ένας φιλοκαλικός Πατέρας της εποχής μας, που έκανε την θαυμαστή σύζευξη μεταξύ πράξεως και θεωρίας, ασκήσεως και μυστηρίων, καθάρσεως και φωτισμού, εκφραστής και εμπειρικός θεολόγος του μυστηρίου της

εν Χριστώ ζωής.

Αρχιμανδρίτης Εφραίμ, Καθηγούμενος Ιεράς Μεγίστης Μονής Βατοπαιδίου:«Πατήρ Θεόκλητος Διονυσιάτης: Ο αγιορείτης μοναχός».

Ο πανοσιολογιώτατος αρχιμ. π. Εφραίμ αναφέρθηκε στην καθοριστική συμβολή του π. Θεοκλήτου Διονυσιάτη στην κοινοβιοποίηση της Ι. Μ. Μ. Βατοπαιδίου, ως Πρωτεπιστάτης του Αγίου Όρους. Ο π. Θεόκλητος συνδεόταν με πνευματικές φυσιογνωμίες της εποχής του, όπως τον π. Αθανάσιο τον Ιβηρίτη, τον Άγιο Παΐσιο τον Αγιορείτη, τον παπα-Τύχωνα τον Ρώσο κ. α. Αυτό είναι ένα δείγμα του θείου πόθου του. Τόνιζε πολύ την πνευματική αίσθηση που πρέπει να έχη ο Χριστιανός, ενώ ο ίδιος του είχε το χάρισμα των δακρύων, χάρισμα που δεν είχε σχέση με συναισθηματισμούς, αλλά ήταν καθαρά πνευματικό.

Το βιβλίο του «Μεταξύ ουρανού και γης» συνέβαλε ουσιαστικά στην επάνδρωση του Αγίου Όρους και οδήγησε πολλους ανθρώπους στον μοναχισμό. Διατηρούσε επικοινωνία με τον όσιο Ιωσήφ τον Ησυχαστή. Την περίοδο που φιλοξενήθηκε στο Κονάκι της Μονής Βατοπαιδίου στις Καρυές λειτουργείτο καθημερινά και του άρεσε να ψάλλη. Έψαλλε μετά μεθέξεως ψυχής.

Τέλος ανέφερε ότι η ημέρα της κοιμήσεώς του, ημέρα της Πανηγύρεως της Μονής του, θεωρείται ως ένα σημείο ευαρέσκειας του Θεού και της Θεοτόκου για την ζωή του.

Γεώργιος Παναγόπουλος:«Πτυχές της ορθόδοξης συνείδησης την δεκαετία του ΄60: Θεόκλητος Διονυσιάτης, π. Ιωάννης Ρωμανίδης, Φώτης Κόντογλου»

Ο κ. Γεώργιος Δ. Παναγόπουλος, Καθηγητής Δογματικής της Α.Ε.Α. Αθηνών, παρουσίασε αδρομερώς την τριανδρία των ανακαινιστών της ορθόδοξης συνείδησης στα μέσα του 20 ου αιώνα υπό την οπτική γωνία που ορίζει η οργανική ενότητα της εκκλησιαστικής βιοτής στις ποικίλες «αδιαιρέτως διαιρούμενες» εκφάνσεις της. Στο πρώτο μέρος συνθεωρήθηκε ο π. Ι. Ρωμανίδης και ο μοναχός Θεόκλητος Διονυσιάτης, εστιάζοντας την διδασκαλία τους για την άρρηκτη ενότητα δόγματος και ησυχαστικού ήθους. Στο δεύτερο μέρος προσεγγίσθηκε ο λογοτέχνης και αγιογράφος Φώτης Κόντογλου και το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε στη ζωντανή ενότητα της εκκλησιαστικής αγιογραφίας με την πίστη και τη νηπτική αγωγή.

Γεώργιος Σίσκος: «Αγιορειτικός μοναχισμός».

Το 1956 εκδίδεται από τις εκδόσεις Αστήρ το βιβλίο του πατρός Θεοκλήτου «Μεταξύ ουρανού και γης. Αγιορειτικός μοναχισμός». Εν μέσω σφοδρών ακαδημαικών αντιδράσεων, το βιβλίο αποσπά τον έπαινο και όχι το βραβείο της Ακαδημίας Αθηνών. Το βιβλίο αποτελεί μια έκθεση των αρχών του Αγιορειτικού μοναχισμού απέναντι στην αντίληψη του μοναχισμού της δεκαετίας του 1950 ως κοινωφελούς θεσμού με εστίαση στα αγαθά έργα. Η εισήγηση παρουσίασε τον

μοναχισμό μέσα από τη γραφίδα του πατρός Θεοκλήτου ως βασικού στοιχείου της γνήσιας χριστιανικής ταυτότητας, β) ως του περιβάλλοντος της ιεράς ησυχίας, γ) κατά τις προϋποθέσεις και αρχές του ησυχαστικού βίου.

Πρωτοπ. Θωμάς Βαμβίνης:«Μοναχός Θεόκλητος Διονυσιάτης: Ακρίβεια και πνευματική διάκριση σε θεολογικά, εκκλησιαστικά και κοινωνικά προβλήματα».

Στην εισήγηση, αφού δίνεται το περιεχόμενο των όρων «ακρίβεια» και «πνευματική διάκριση», για την περίπτωση του μοναχού Θεοκλήτου Διονυσιάτη, στην συνέχεια γίνεται αναφορά στον τρόπο που αντιμετώπισε ο μακαριστός Μοναχός τρία, από τα πολλά, πεδία προβλημάτων που τον απασχόλησαν, ως γρηγορούσα εκκλησιαστική συνείδηση. Αυτά ήταν: (1) η προσπάθεια πολιτικοποιημένων Χριστιανών να εμπλέξουν την Εκκλησία στην πολιτική με την ίδρυση κόμματος, (2) οι θεολογικές αστοχίες των λεγομένων Νεορθοδόξων και (3) δύο εκκλησιολογικά προβλήματα που δημιούργησαν αχρείαστες εντάσεις.
Ο π. Θεόκλητος όλα τα προβλήματα τα αντιμετώπιζε ως ένας παραδοσιακός αγιορείτης, που ζούσε την ευαγγελική άσκηση μέσα στην υγεία της φιλοκαλικής παραδόσεως, με γνώση της εσωτερικής ζωής και δόμηση του λόγου του πάνω στο θεμέλιο των Προφητών, των Αποστόλων και των αγίων Πατέρων. Οι κριτικές παρεμβάσεις του π. Θεοκλήτου έχουν διαχρονική ισχύ.

Κλείνοντας το Συνέδριο ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου Ιερόθεος ευχαρίστησε τους εισηγητές, όσους βοήθησαν στην πραγματοποίησή του και είπε ότι ο π. Θεόκλητος ήταν όντως στο μέσον μεταξύ ζηλωτισμού και αλλοιώσεως της πατερικής-εκκλησιαστικής παραδόσεως, δηλαδή ήταν εναντίον των άκρων, διακατεχόταν από ακραιφνές εκκλησιαστικό φρόνημα και ήταν διάδοχος και συνεχιστής του αγίου Γρηγορίου του Παλαμά, του Αγιορείτου και του αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου.

Το Συνέδριο μεταδόθηκε ζωντανά από το διαδικτυακό κανάλι της Ιεράς Μητροπόλεως Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, από τον τηλεοπτικό σταθμό της Ιεράς Μητροπόλεως Πατρών «Λύχνος» και από τους ραδιοφωνικούς σταθμούς των Μητροπόλεων Πειραιώς «Πειραική Εκκλησία» και Καστορίας «Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος».

Φωτογραφίες